

Завой

Седмичник за култура, изкуство, критика и обществено.

Смисълът на живота е борбата, но крайната цел на живота не е борбата.

Да върваме ли?

След няколко дни само ще остане зад нас, в безкрайния наниз на времето, още една година. И тя като другите е била очаквана и посрещната с надежди за сполука, благоденствие, мир и напредък. И до последния ден, човекът е бил петимен да види, че не напразно е вървал и чакал, само да види, без да вкуси от узрелите плодове на въртата си.

Откак светът съвтава човекът върва и чака, върви срещу течението на живота и търси пжтица, прави и кжи пжтица, към по-добри условия на живот, към по-съвършени отношения между хората, към повече истина и справедливост.

Всички ценности, сътворени от човешката ръка, от човешката мисъл, сж указаниа и израз на това търсене и на въртата, че вървкн всичко, ще приближи, ще дойде друго време, друг свет. Как обаче? Днес и най-малката желба на частица за да получи вид и стойност трбва да изпита и тежестта на чука, и острината на длетото. Трбва да се построи, да се създаде: Ако днешният човек е приел и разбрал тая истина, наравно с силата на въртата върва, той има залог, дори за близката бждина.

Настоящата година си отива. Въмсто да върваме, че ще отнесе за винаги или за дълго нещастията на войната, на мизерията и на съвременното въобще, нека изградим въ съзнанието и въ сърцето си:

Новият свет и новият човек.

„Завой“

Политически дневник

ИЗГЛЕДИ И ПЕРСПЕКТИВИ

И днес, пък и за дълго време, днешната война буди и ще буди интерес, за да бжде тя отчетена като едно от крупните събития въ историята на човечеството.

И естествено е, напусто ще бжде да се търсят причините въз от интересит, преди всичко икономическите интереси и техните противоречия, въ силит на европейския запад.

Борбата за колонии, за пазари, за влияние над по-малките, за господство над моретата, се води днес с ожесточение, защото въ нейна услуга сж впрегнати и подводниците, и аеропланит, и милионна жива сила.

Воюващит черпят от натрупанит запаси, пестят от нуждит на живота, за да задоволяват тия на модерната и сжпа война, сж оглед, че стойността на извоюванит придобивки ще надвиши похарченото. Тая смътка, обаче, често пжти е много трудно осъществима, и остава на края само игра на цифри.

По своит последни войнит сж винаги изпозполвани, дори и за тия, които придобивки сж им донаесли благосъстояние. Днес воюващит знаят добре това, от там и страха им да не понасят напълно и спокойно отговорностит за войната. Опитит

за прекратяването и бжа последици на това. Тъ престанаха обаче, войната улегна, утвърди се и вече гони да разреши до край, въпросит от днешния си ред, при все помрачени изгледи и перспективи от ден на ден.

Броят на неутралнит държави намалява. Съветска Русия се намеси, за да запази и тая на свой ред интересит си. До кжде ще стигне нейната намеса? Краят ъ на север наближава. Преди да дойде обаче той, може-би Съветска Русия ще реагира срещу тия, които указват помощ на Финландия. И нма нищо чудно ако тая реакция я нареди въ србата на воюващит вържави. Указания за сериозността на момента има на лице, на първо мсто на изток, кждето сензиграфа на голмит интереси е много чувствителен. Там се формират специални армии, строят се укрепления, вземат се въобще мрки, които надхвърлят обикновенит грижи за сигурност.

Близкит дни ще очертаят може-би разръзката, за да се оправдаят по тоя начин сярех-опасенията или пък да се влже въ душата на човка малка струя от вър, че отгня ще се гаси, но нма да се разгара.

Ст. Развигоров

Преглед на печата

Списание „Бразда“ под надслов „Съветска Русия и О. Н.“ на уводно мсто пише:

Не може да се откаже, че за създаването на днешна Русия допринеса твърде много доктринерит от 1917 г., на първо мсто Ленин. Тъ създадох не само психологически предпоставки за избухналата

през течение на войната революция, но очертава въ едни линии и строежа на новата държава. Както се случва при всяко доктринерство, увълнения имаше, обаче, на първо време и въ излъчители, които поискаха да останат върни на доктрината. Едно от голмит увълечения на новия държавен курс б

Ал. Карпаров

Йонда отъ планината

яхнало неоседлан жребец, зедрепускаше лудо, коситъ му се развяха, то махаше ръце и викаше:

— Ето ме! Ето ме! Ида! А вечерта като бабичка плачеше за вечерния ден, долу въ синкавата мжла край боровата гора. Тая има дървена свирка и тихо си свири. Минавалъ съм край нея и съм я слушалъ да свири тъжно и да плаче за деня, който си е отишъл.

Защо? Дайте си ржцет напред. Разговорете си прститъ Винаги ли какъ между тхъ минава денит и годинит? Можете ли да ги задържите? Можете за последен път ни съберат прститъ и ни пригответъ за дългия път, тогава нма вече какво да минава

между тхъ, защото и последния ден е минал.

Така си живяхъ азъ и се скитяхъ изъ планината. Мислехъ си и търсехъ пъшо, или по-право нищо не търсехъ, а само ходехъ, гледахъ, радвахъ се и понабкогахъ си мислехъ за съвсемъ незначителни пща.

Презъ нощта не можахъ да заспя и тргнахъ да отида при дъдо Йонда. Той бже боленъ отъ няколко дни. Ние се бжме сприятелели. Разбиряхме се. Йонда бже единъ бгълецъ отъ живота, а азъ по работа се навъртахъ изъ онзи мста. Трбваше да прекарамъ двесте години тамт. Да си кажа правото и азъ бжх единъ пропжден въ планината човекъ, или единъ бгълецъ и затова се разбирахме добре съ Йонда. Лжжехъ селянит, че

Милеъ Сакъзовъ

Ност Христосъ

въ стопанската и политическа усамостеност на Съв. Съюзъ.

Не бива да внимамъ само ржководителит на Съв. Русия за тая изоланост. Първит стъпки на нейнит строители бжа съпжтствувани отъ военното нашествие на чужди сили. Цяла буржуазна Европа по онова време се организира за борба срещу раждащата се нова сила. Дори и нашата южна съседна плати своята лав на тая борба, като прати на тибелъ около Одеса две свои дивизии. При това положение Съв. Съюзъ не можеше да разчита на други сили въз от своит. Той се затвори въ границит си като въ огромна крепост и се подготви да отбива успшно външнит удари.

Съветската дипломатия, обаче, прояви голта гъвкавост. След изжизване на чисто военния периодъ тая намбрия за необходимо да извади огромната славянска държава отъ нейната усамостеност. След сполучлива предварителна подготовка, Съв. Русия бъ приета като равноправенъ членъ въ О. Н. За времето това бже голтъ дипломатически успхъ и за дветъ страни. Презъ този ходъ на своята дипломатия Съв. Съюзъ отбгна много отъ спжнит, които србваше по пътя на своето развитие, обезпечи за дълго време спокойствието по своит граници и влже въ общото международно семейство, като го ребилизира въ очит на мизина. Последното, именно, изигра важната роля на новата държава. Той ъ позволи не само да се отдаде на работа за

вжтрешно издзявяване, но и да прибгне до политически комбинации, които ъ обезпечаваха добри външни успхи. Отъ това гледиче влизането на Съв. Съюзъ въ О. Н. бже единъ отъ неизбежнит етапи, презъ които трбваше да мине.

Днесъ положението е съвсемъ друго. О. Н. нма вече предниши, сж престижъ, а сила да се налага то никога не е имало. Нъ единъ път то доказа, че е безсилно предъ голмит държави, дори и когато тѣ сж негови редовни членки. Нкои отъ странит го напуснаха, когато то се явяваше спжчка за осжществяване на тхни лични желания. И следъ вскй по-сериозенъ конфликтъ на международната арена, О. Н. излизаше съ по-малкъ престижъ и съ по-малка сила.

Поради своя идеологиченъ строежъ, Съв. Съюзъ никога не е билъ искрено очарованъ отъ О. Н., като международенъ институтъ. Още по-малко трбва да очакваме днесъ, че Съв. Русия ще защита едно творение, което до скоро имаше назначение да брани придобити права и да се бори противъ надигания се бревнионизъмъ. Ето защо, нма нищо необикновено и необяснимо въ пренебрежението, съ което Москва посрещна разискванията и решенията на общото събрание на съвета на О. Н. Това незанитане трбваше да се очаква преди всичко отъ самит инициатори на свикването ну. И ако тѣ се оказаха недостатъчно предвидливи, винаги ще трбва да търсятъ въ себе си.

тири, а малкитъ да ме възседнатъ и да викатъ съ сладкитъ си гласчета: „Дий, татко, дий!“ Колко радостно щбше да бжде така!...

Таинственото шумуление на гората ме притегля и въ унесъ азъ търся въ нея златната кжшница, веицата и малкото момиченце съ червената шапчица, които, зная, никога нма да видя и все пакъ се лутамъ да ги търся.

Вървехъ и мислехъ за Йонда. Азъ бжх холилъ при него вече много пжти. Когато той бже още здравъ, ние седяхме двамата предъ землянката му и пушяхме. Говоримъ и се разбираме. Мълчимъ и пакъ се разбираме. Азъ живяхъ въ съседното село, долу край рката.

— Йонда, защо си се звервълъ въ тази дупка? — пита го пжтникъ, който минава нагоре, за да прехвърли плани-

Бавно се изкачвахъ по пътеката, която криволичи, отначало край самата рка, и изведнжъ надъ боровата гора почва да се извива нагоре въ планината, а рката остава да лакатуши долу въ дефилето.

Съвмаше се следъ стжкнитъ ми и, когато стигнахъ горе при извора, възднитъ бжа угаснали и небето — изобледнло. Лекъ утринникъ духаше отъ горитъ на върха Яворецъ, който се бже пробудилъ и бжше надъ всичко около себе си. Денътъ почваше. Слънцето надниче, пламнално измезду два върха насреща, и после цяло се подеде. Росата блъсваше по листата. Въздухътъ бже свежъ и влаженъ отъ нощта която изгеди низкитъ лени облачета. Птицитъ цвърчеха радостно и пбеха възторжено за новия ден. Хората тргнаха по пътекитъ. Стада-та запълниха. Брадата на дървара огеннаше въ гората. Утрото въ планината, като момче

КУЛТУРНА АНКЕТА

Репортажът на в. „Завой“

Орлинъ Василевъ предъ в. „Завой“

Неоправданъ би билъ всѣкакъ интересъ къмъ българската литература, който изключва проявитъ, творчеството на младитъ писатели, особено на ония, които израснаха отъ долу, съ яркия отпечатъкъ на времето, на днешното време. Нѣкои отъ тѣхъ отдавна прескопча възможността, поне отъ скромностъ да се наричатъ млади. „Авторитетната критика“, обаче, не имъ се сърди, напротивъ тя се сили да мдабятъ въ безкрайната младостъ на непризнанието. Въ същото време нищо не пречи, признания и утвърдени (и приетени), да се топятъ въ безплодни усилия и никому ненужна безплътна книжовностъ.

Това отношение къмъ младитъ уби много дарования. Единъ отъ уцелянитъ за щастие, е Орлинъ Василевъ. На нѣкогашия учител въ Козлудуй днесъ нѣкои отреджатъ мѣсто на поджмакани. Обвинението се формулира надъ идейни догми и генерални линии съ много старъ входящъ номеръ. Генералнитъ линии на живиятъ животъ, погледнатъ въ лицето, победиха обвинителитъ. Орлинъ Василевъ се утвърди като писателъ и въ творческия си устремъ догонва видно мѣсто въ родната литература.

За нѣколко дни той бѣ гостъ на Народния ни театръ. Една неочаквана среща донася обещанието: читателитъ на Завой да не бждатъ забравени.

Въ предразполагащата обстановка на директорския кабинетъ, интервюто трѣгва приятно и гладко. Въ сърдечната атмосфера на разговора предвиденитъ въпроси се слагатъ сами. Тѣ не сж изненадващи, защото ни приближаватъ, влияятъ ни въ живота. Задъ стениитъ на директорския кабинетъ той кипи, днесъ по-вече отъ всѣкога. Свѣтътъ преживява изключителни времена. Човѣкътъ търси сили да ги превъзмогне, за да открие пъкъ къмъ прогресъ и миръ. Въ тая насока усилията сж гигантски. Тѣ сж заангажирали днешния човѣкъ, отъ низинитъ до върховетъ, и на ширъ — отъ всички социални категории. Въ челнитъ редици на тоя походъ сж първенитъ на материалното и духовно строителство. Представители на тия челни редици сж и писателитъ.

Какво бихте ни казали, г. Василевъ, за тѣхното отношение къмъ голѣмитъ въпроси отъ днешния редъ на съвремението? — Безприказно многобройни сж въпроситъ „отъ днешния редъ на съвремението“ и на Ва-

силевъ първи въпросъ може да се отговаря само ако всички въпроси бждатъ сведени до основния въпрос на въпроситъ: — Какъ да се уреди тоя лошо устроенъ свѣтъ, за да могатъ всички да заживѣятъ, освободени отъ страшната грижа за хлѣба и утрешния день, та да посветятъ силитъ си за изграждане общото щастие, безъ постигането на което е невъзможно да сжществува за единъ честенъ човѣкъ, никакво пълно лично щастие. Пѣтя за-разрешаването на тоя основенъ въпросъ е отдавна намѣренъ. Нашиятъ народъ, сжщиятъ народъ, го знае и задачата на писателя е облекчена: достатъчно ще е само да се довери на народа си. А почти всички по-значителни български писатели сж запазили довѣрието си въ младостта и силитъ на нашия народъ. Ако нѣкои отъ тия писатели не намиратъ достатъчно сили и граждански куражъ да бждатъ винаги въ първитъ редици, дето битката за новия животъ кипи найожесточено, тѣ пакъ ще стигнатъ желаната целъ — стига да върватъ, ако не предъ, то поне следъ народа си. Защото не е имало друго време, дори като включимъ и времето на Възраждането, когато народътъ ни да е билъ толкова единно сплотенъ по пѣтя за разрешаване въпроса на въпроситъ, завършва Орлинъ Василевъ.

А какво бихте ни казали за творчеството на българина въобще и специално за родната литература?

— Не може да има културна областъ, дето нашиятъ народъ не би нанесълъ и най-великата победа, като поминитъ че тоя сжщиятъ народъ е създаде неадаптиранъ, безсмъртна своя пѣсень. Разликата между народитъ е само количествена. Колкото и да сме малко на брой, ние щѣме да бждемъ въ първитъ редици на културнитъ нации, ако злв историческа съдба не бѣше пресѣкла буйния културенъ устремъ отъ първото българско царство. Какво може нашия народъ утре, когато разгрѣне пълнокръвнитъ си творчески сили, ние днешнитъ, не смежемъ дори да си представимъ.

Ако петтъ процента отъ тоя народъ за шейсетъ години следъ освобождението носиса толкова много културни победи, какво наистина ще бжде когато въ културния градъ бждатъ включени и останалитъ деветдесетъ и петъ процента? Но и това, както въпроситъ, е самъ единъ под-

въпросъ отъ основния въпросъ, за който стана дума преди малко.

Българската литература крепне надменно. Но ако истинското творческо дѣло може да се постигне само съ изгарянето на единъ животъ, нима може да бжде обвиненъ писателя, че не създава това дѣло, когато животътъ му изгаря въ безмисления трудъ да изкара три хлѣба и единъ чифтъ галоши? Българскитъ писателъ живѣе зле. Той никога не може да посвети една година за написването на по-значителна книга, защото презъ сжщата година, за щастие на изкуството, той и децата му трѣбва да ядатъ. И ако не е надеждата, че ще дойдатъ по-добри дни, ако не е убеждението, че съ своето дѣло той помага за по-скорошното идване на тия дни, героичнитъ усилия и жертви, сж които писателя все пакъ твори, биха се подполали и рухнали и нещата литература би заприличала на жалка пустиня.

Още единъ въпросъ, г. Василевъ — Сѣмѣте ли, че на родничеството като идеяна насока има мѣсто въ нашата литература, какво въ сжщностъ е това мѣсто и къде води то?

— „Народничеството“ за насъ, българитъ, е едно неопределено понятие, което позволява и много спекулации. Името, както знаете, иде отъ обществено движение въ нѣкогашна Русия, което предхождаше появата на социализма. Въпрѣки сѣвлия героизмъ на неговитъ първи създатели, то отъ днешна гледна точка е наивно и назидативно. Рускитъ „народници“, вървяха че Русия нѣма да бжде засената отъ индустриализацията съ всичкитъ и материални и морални пресрвоживания. Народничитъ искаха да изградятъ единъ свѣтъ върху основата на запознатата тукъ тамъ руска „община“, нѣщо като нашата заедруга, описана отъ дѣдо Влайковъ. Но да върваме днесъ, когато виждаме колко здраво е скачено дори едно поизостанало стопанство като нашето, сж международното стопанство, да върваме казвамъ, че колелото на историята може да се завърти назадъ, следъ като видѣхме къде стига развитието на Русия за шейсетъ години, е вече не само наивно, но и граждански опасно.

Сѣга понятията сж съвсемъ избистрени, генералнитъ линии на историческото развитие — напълно оголени, та нѣма нужи.

(Следва на 4 стр.)

Надлъжъ презъ живота на града

Ако Ви е на пътъ голѣмия градъ, не го отминавайте. Може би нѣмате това време да потърсите и разгледае забележителноститъ му, затова вижте отблизо живота му. Ще бждете по-доволни.

Ето това сж покрайнинитъ — последниятъ кръгъ отъ периферията на голѣмия камененъ градъ. Приливътъ на живота е изхвърлил тукъ, въ безпорядѣкъ, кашурки и борден, въ които въпрѣки всичко живѣятъ хора, обикновени живи хора. Повина на „предопределението“, тѣхъ ги водятъ съ последнитъ поредици номера въ всички списъци. Тия сиви като мжливиятъ есененъ день хора, каточе ли нѣматъ имена, които да ги дѣлятъ единъ отъ другъ. Нищетата ги е сѣла въ безлична маса, безъ сѣдба, безъ сила да почувствува радостта и щастие, залегнали въ правото на всѣки животъ.

Тѣсенъ и калѣнъ пъкъ, нажбѣнъ отъ коловози, лжкатури нагоре. Малобройна погребалина процесия се движатъ като призракъ по него. мжличева, безъ ридания, може би предвѣрително изплакани. Нѣкогашна просъца следватъ отъ разстояние процесията. Предъ тѣхъ бѣга подгонено човѣшкото милосърдие.

Покрайнинитъ се преливатъ въ пояса на дребнитъ сжществувания: малки кжщички, дяквчята работилнички, въ които живота протича, подчиненъ на хармонията между възможноститъ и нуждитъ. Въ простотата на това „трето“ състояние, отъ чиято срѣда израснаха нѣкога и идеитъ, и хората на новиятъ свѣтъ, и днесъ се крие истинската сила на човѣшката общностъ. Тукъ сж болшинството гражданъ, тукъ сж данъкоплатцитъ, тукъ сж бившитъ и бждати войници. Собствеността, макаръ и малка, е най-сжкла тукъ: всѣка тухла, всѣко парче земя сж купени съ цената на упоритъ и дългогодишнъ трудъ.

Срѣдината на града е близко. Къмъ нея водятъ улици и булеварди, въ които лѣскави лаважки надменно оглеждатъ хубостта си — голѣми каменни кжщи.

Сърцето на живота въ срѣдината на града е пълно съ кръвъ. То тупти и въ безразличието на катадневното, и въ суетата на хората, и въ тревогата имъ да не останатъ надире отъ живота, отъ хубавия животъ, който лети въ низина на години, дни и часове.

Минуващитъ бѣзгъратъ, а съ тѣхъ и шумнитъ имъ разговоръ. Бездѣлнитъ и тѣ не се

противятъ на темното на живота. Попадали въ улея му — широката улица, тѣ като че ли несъзнателно гонятъ края въ бездѣлното си.

Нѣстриятъ потокъ отъ хора прескача прага на деня Хиллди свѣтлинни, ту слѣти като огънь или разпрѣстнати като звезди, ту наредени като гирлянди, блѣстятъ, прогонватъ надвисналия надъ свѣтъ мракъ и сочатъ пжщица, прави пжщица, кръстопжщица, завой и пропасти.

Предъ празнично наредена витрина, плувнала въ блѣсъкъ, се е сгрупала тѣпна. Надъ нея високоворотелъ плиска шлагери. Тѣлпата, притайла дхъ, погледна размазненитъ и подслзденъ звуци, които притискатъ нѣкакъвъ измжченъ гласъ. „Тако на любовта“. За коя ли любовъ се пѣе? За любовта между хората отъ западния фронтъ, залепнала на дулата на пушкитъ и картечицитъ или за любовта на нѣкоя жена, която ѝ дава изразъ следъ като почувствува въ чантата си стойността ѝ, въ днешна, борсова валута?

Единъ подплашенъ гваршоръ — вестникопродавецъ, се мушва въ тѣпната. Край самия него профучава автомобилъ. Сирената му, погълната тревогата на днешното време, пропѣща. Въ дѣното на улицата автомобиля оставя следи отъ свѣтлинитъ си. Кого ли вози той? Бѣгъщи отъ живота или хора, които сега гонятъ живота?

Надлъжъ и наширъ презъ него сж се прѣснали въ напредваща всички: и тия, които могатъ, и тия, които искатъ да живѣятъ.

Ст. Завоевъ

Културни вести

Въ фоеата на театра е откритъ първата си изложба младиятъ художникъ, нашъ съгражданинъ — Тодоръ Ст. Добруджански.

Народниятъ ни театръ е включилъ въ репертуара си новозаблзлата отъ печатъ историческа пѣсина на Цв. Нягуловъ съ сюжетъ отъ времето на Царъ Иванъло.

Печатница

„КЪ ИСТОРИКОЛОДЪ“
доставя най-модерни европаски
букви за визитни картички,
платки и др.

Работа на-бързо и акуратно.
Телефонъ 26-58.

ната и да се спусне на северъ къмъ равнината и се е отбилъ отъ пѣтя да види Йонда.

— Така си ми е добре. Свиныхъ — отарѣща Йонда и гледа предъ себе си въ далечината.

Гледа го пжтникътъ, чуди се, клати глава и трѣгва. Не знае какво да му каже. За Йонда той бѣше чулъ долу при ханчетата, и за това се бѣше отбилъ да го види. Всички, които минаваха презъ Борово, знаяха за Йонда. При него мнзина се бѣха отбивали.

Криеше се той въ землянка-та си нощемъ, а презъ деня, когато слънцето грѣеше, излизаше и сѣдаше на камака предъ дупката, или пъкъ събираше ягоди, сливи, гжби, слама, папратъ и шума, да си постави вжтре за спане. По нѣкога се свѣе вжтре и не излиза. Ако нѣкой го видне, не се обажда. Надникнатъ, а той ржмжи отажре като раненъ вжвръ.

Разни приказки за него нобѣха по пжтеката, отъ землянката му до селото и оттамъ — по всички страни:

— Въ дупка живѣе като лалугеръ.

— Лежи на папратъ и шума.

— Нощемъ го виждали край чешмата.

— Бѣга отъ хората.

— Храна и дрехи му носятъ Геровци.

— Геровци на изполица му работятъ нивитъ и му сѣкатъ гората.

— Кемери жѣлтици крие.

— Пуши прѣстена луличка.

— Геровци му носятъ тононъ и хлѣбъ.

— Дрипи висятъ по него.

— Кожа и кокали е станалъ.

— Йонда яде корени.

— Много говори Йонда.

— Светия.

— Йонда се вампирясалъ.

— Йонда спи съ змии.

— Йонда говори съ само-циви.

Млади и стари думаха, думаха

за него, па се улисаха въ рабѣта в грижи и го забравиха.

Йонда бѣше мждъръ. Подъ веждитъ му две угаснали очи може гледатъ свѣта, като презъ опушени прозорчета. Лицето му е като орница, а ржцетъ — изсѣхнали като кора на старъ джбъ.

Прегърбенъ, свитъ, отъ никого нѣщо не иска, седи си предъ землянката гърбомъ къмъ запустѣлата кжща, гледа предъ себе си и смуква отворенъ-навреме прѣстената си луличка.

Знае пѣснитъ на птицитъ, тѣ сжщо го познаватъ и си говорятъ съ него. Синигерчетата кашатъ по раменитъ нѣщо. Врабчетата му чирнатъ нѣщо и той имъ отговаря. Косове подсириватъ, сврѣли се въ лѣщака край поточето, което бие водитъ си по камѣнитъ и бѣбри все единъ и сжщи думи.

Горнякъ Йонда, вече бѣше боленъ и по цѣли дни лежеше вжтре въ своята влажна и

мръсна дупка.

Старитъ разказвахе за негъ, че той на млади години билъ ловентъ и уменъ. Припечелвалъ много пари. Откаравалъ въ полето добитѣкъ. Подбере двеста-триста брави отъ Балкана и ги закарва въ полето, да ги продаде. Една есенъ се завърналъ съ жена оттамъ. Хубава била Лета, като слънце. Момиченце му родила. Построилъ нова кжща, хамбари и обори. Пръвъ билъ Йонда въ тоя край. Честно пазарувалъ, честно купувалъ, плащалъ и продавалъ. Портитъ му били отворени за бедни и богати. Гладни около него нѣмало. Ратанитъ му сега сж чорбалжии въ Борово. Сиракъ билъ. Никого — никжде си нѣмалъ. Бащиния не му била оставена. Всичко самъ си припечелилъ. Много тивалъ по работа и не зналъ що е умора. Хамбаритъ му били пълни съ жито и все нови ниви заше купувалъ. Той често слизалъ

въ полето по търговия и по цѣли месеци не се връщалъ. Съ Лета се обичали, детето му го раждало и всичко тамъ вѣрвало като въ чудна приказка. Но дошла онази страшна нощъ и всичко съспинало. Тенжѣ облакъ изспилъ градушка и унищожилъ всичко въ тази кжща.

Върналъ се Йонда уморенъ, онази нощъ отъ дълтъ пжтъ. Не го очаквали. Изпреварили. Рано свършилъ работата си въ полето. Похлѣдилъ на своята порта — никой не се обадилъ. Повторилъ и потретилъ, но била подпжната. Прескочилъ презъ стобора. Викналъ на кучетата, тѣ лавнали, познали го и заскитѣли. Вързани били. Завъртѣли опашки и се свили.

Нѣщо парнало сърцето на Йонда. Защо сж вързани кучетата?

Качилъ се на втория катъ. Приближилъ стаята, кждето спѣли съ Лета, услужалъ съ

Варненски Народен Театър

Сезонъ
1939-1940 г.

Веса Пухова

Боян Петровъ

Отзиви

Крумъ Григоровъ

Първобитното общество

(Изследване личния на човешкия прогрес от дивагостта, през варварството до цивилизацията)

Обикновено ние изучаваме историята от момента, когато човечеството навлиза въ трети — последен стадий на развитие — цивилизацията, а малко нѣщо знаем за дѣлгия път, изминатъ от времето на отбѣлянето на човѣка от животинитѣ и сингането му до цивилизацията.

Ако приемемъ, както казва великиятъ изследователъ Луисъ Морганъ, авторъ на „Първобитното общество“, че човѣчеството отъ появата му до днесъ е изминало единъ път отъ сто хиляди години, то три пети трѣбва да отдадемъ за епохата на дивагостта, една пета и повече за варварството и само четири пети хиляди години за цивилизацията. Колко млада е цивилизацията!

Като най-ранно учреждение на човѣшкото общество Морганъ сочи родътъ. Идеята за организирането е продуктъ на развитие, преминало презъ цѣла история на човѣшката раса. Нѣкое друго учреждение на човѣчеството нѣма толкова стари и толкова влиятелни връзки съ хода на човѣшкия прогресъ, както рода.

Отъ рода обществото преминва къмъ братията (братство), племето, конфедерацията и нацията. Всички тия учреждения сж били устроени на демократични начала, където имало частна собственост, класи и обществени различия въ днешния смисълъ на думата.

Книгописъ

Родна земя — стихосбирка отъ Йосифъ Петровъ. Достава се отъ автора учителъ въ техническото училище — гр. Бѣла Слатина и отъ редакцията ни. Цена 15 лева.

Излъзълъ е отъ печатъ възпоменателенъ Страшимировъ листъ по случай двегодишнината отъ смъртта му. Издава се на библиотеката „Устремъ“ — Варна.

Получиха се въ редакцията ни томъ I и II на Първобитното общество — отъ Луисъ Морганъ. Достава книжарница Новъ свѣтъ-Ст. Стоименовъ. Екзархъ Йосифъ 34 — София.

Морганъ обширно обяснява какъ сж се появили и развили частната собственост, семейството (брака и любовта) и държавата.

Върху произхода на семейството, частната собственост и държавата сж писали и други автори, като Макъ Ленанъ, Биховенъ и др. Морганъ е използвалъ тѣхнитѣ достижения и до днесъ днешенъ той си остава най-авторитетния изследвачъ въ тая областъ.

Цѣли четиредесетъ години — пише единъ съвременникъ на Моргана — той работи върху материалитѣ на знаменитото си съчинение. Ето защо — пише същиятъ съвременникъ — „Първобитното общество“ е действително епохална книга.

Тая книга направи превратъ въ науката, тя ще направи праваратъ и въ душата на българския читателъ.

Излизането ѝ на български е отъ грамадно значение за родната ни мисль, защото рѣдко се среща въ мировата литература книга отъ такова естество и съ толкова грамадно значение.

Крумъ Григоровъ

„Първобитно общество“ т. I и II 600 стр. Цена 100 лв. подвързана 120 лв. Достава книж. „Новъ свѣтъ-Ст. Стоименовъ“. Екзархъ Йосифъ 34, София.

Получиха се въ редакцията ни томъ I и II на Първобитното общество — отъ Луисъ Морганъ. Достава книжарница Новъ свѣтъ-Ст. Стоименовъ. Екзархъ Йосифъ 34 — София.

Девонъ, страната ми!

Где нѣвга моитѣ дѣди
браздили синитѣ води
и лодки чезнатъ не една
разбити въ буря на брѣга;
тамъ майка ми сега живѣй,
върхари, пѣсъкъ, още мжхъ.
Връзъ цвѣтоветѣ свѣтлина!
Девонъ, ти моята страна!

Где бодро моитѣ дѣди
орѣха земнитѣ гърди
и свирѣха тогава тѣ
все безъ насита отъ сърдце!
Раздухва мойта майка тамъ
дърва на воля въ буенъ пламъ!
О, дѣхъ на пушекъ отъ дърва!
Девонъ, ти моята страна!

Где нѣма моитѣ дѣди
на прахъ разсипватъ се сами,
погребанъ нека бжда азъ,
щомъ сетниятъ удари часъ
и спре сърдцето ми въвъ миръ!
Тамъ майка вика ме безъ спиръ!
На вѣтръ западенъ шума!
Девонъ, ти моята страна!

Кждето моитѣ дѣди
се покоятъ, азъ трѣгна ли,
на лѣите сълзи за смъртта
ми; тѣй безъ смисль е това!
Вий мене скриетъ безъ тѣга
въвъ вѣрна майчина рѣка! —
Червена сѣтя ли земя:
Девонъ, ти моята страна!

Превелъ: Ст. Ив. Стояновъ

ПОДГОТВЯ СЕ ИЗДАВАНЕТО НА ЛИТЕРАТУРЕНЪ АЛБУМЪ

който ще обхваща разкази, стихове, репортажи,
хуморъ и критика.

СЛАГА СЕ ПОДЪ ПЕЧАТЪ № 1 ЗИМНА ТЕТРАДКА

съ участието на Весилъ Воденичарски, Емилъ Мановъ, Веселинъ Георгиевъ, Здравка Колева, Дима на Данева, Алеко Голѣмановъ, Тодоръ Донева, Иванъ Немилниковъ, Весела Осиковска, Марина Цанкова и много други.

Въ литературниятъ сборникъ могатъ да взематъ участие и всички желающи, извънъ посоченитѣ

Материалитѣ да се изпратятъ най-късно до
30 декемврий

За предплатитѣ до 10 януарий 1940 год. сборникъ ще струва само 10 лева

Всичко да се изпраща на адресъ:

Петъръ Ил Семерджиевъ
ул. „Царъ Асенъ“ № 50 — София

Беленки КЛЕПТОМАНИЯ ИЛИ НАУКА

Въ научната ни медицинска литература напоследъкъ все по-често се срѣщатъ статии отъ български автори разглеждащи и съобщаващи „оригинални“ идеи и трудове, които при грижлива проверка се оказватъ идеи и мисли взаимствувани най-безогледно отъ чужбина, обикновено отъ германскитѣ специални списания.

Тоя родъ плагиатство, заимствуване на идеи и мисли, не само зле излага авторитѣ имъ, като личности домагащи се до слава и обществено положение съ темпераментъ и моралъ на хора съ слабо развито чувство на обществена отговорност, но злепоставя и страната, подъ защитата на която тия индивиди се отхвърлятъ, растатъ и богатеятъ.

Не на единъ човѣкъ само може да се посочи у насъ, който „разработва“ преписва чужди въдхновения и съ забележката, че прави „скромненъ приносъ отъ наблюдавани случаи“, се оттегля въ къщи да изчака ефекта отъ своето умѣло извършено престъпление.

И много интересно, тия „способни“ приятели, бждещи учени, нѣкой подпомага да се изкачватъ по-нагоре и по-нагоре. Въ ущърбъ на всички! Въ чужбина това прави лошо впечатление. Зле излага институти и нация. Отъ друга страна пъкъ, цинизъмъ е да се хвърля прахъ въ очитѣ на добродушнитѣ съотечественици, да се постигне „доцентура“ напримеръ, която иначе би взелъ нѣкой честенъ и доблестенъ чистокръвенъ българинъ.

Не би било зле въ интереса на името на нашата „балканска“ родина да са образували при всѣко научно „наше“ списание, по единъ комитетъ, който да позволява печатането на „оригинални“ български научни трудове само тогава, когато добре проверенитѣ се оказватъ действително такива. Тоя комитетъ трѣбва сж да следи щото авторитѣ винаги, чистосърдечно да показватъ отъ кого и отъ кжде сж заимствували чуждитѣ тѣмъ идеи и мисли. По тая начинъ би се въздействувало благотворно върху душата на българската учена младежъ и биха се отстранили отъ научното поле и поприще нѣкои безогледни Цербери (....) и безкруполни рекламджии.

Трѣбва да се пази престижа и морала на научнитѣ ни институции на отечеството ни.

(Изъ печата)

Четете в. „Завой“

тихо. Почукалъ Спн — помислилъ си Йонда. Опиталъ вратата — заключена. Напъналъ по-здраво, викналъ — не му отговорили. Чулъ говоръ и светния въ стаята. Кръвта нахлула въ главата му Бѣсъ го хваналъ. Сърдцето му забило като крилетъ ин ястребъ. Започналъ да блѣсък вратата, хвърлил се напръкъ съ дѣското рамо върху ѝ и я изкъртилъ. Силенъ билъ за петь души. Вижда: жена му свита на кълбо. Единъ мжхъ се спускалъ въ тъмното край него къмъ вратата да побѣгне. Йонда се хвърлил върху му, хваналъ го за гушата, стисналъ и го удущилъ. Лета въ туй време се измъкнала и побѣгнала.

Събудили се слугитѣ и детето. Дигнала се врява. Запалила лампа и познали кой билъ оущаеи я: — приятелъ на Йонда. Йонда го обичалъ, вѣр-

валъ му и му помагалъ съ пари за работа. Въ къщата си той го посрѣщалъ и самъ го гошавалъ.

Предалъ се Йонда на кмета, водили го по затвори и сждилица и скоро го пуснали. Като се върналъ, Йонда дочулъ, че и детето му не било негово, не му приличало и го изпратилъ при майка му, долу въ полето. Разпусналъ слугитѣ си, продалъ добитъка. Прогонилъ кучетата, и тѣ тръгнали по други стопани. Залосилъ портитѣ и близо до къщата си, подъ хълмчето, издѣлбалъ една дупка и се завървълъ въ нея съ мжката си. Свѣта да не вижда. Свѣтътъ да го не вижда. Хората се чудѣли и кръстѣли. Гледали го да ходи като въ сѣнь усенетъ, мълчаливъ, съ отпуснати ръце, потъмнѣло лице и тъжни очи. Йонда рухналъ, затрилъ се отъ

мжхъ. Съ никого не говорѣлъ. Къщата му запустѣла и довъртъ буренясалъ. Не я продалъ. Не искалъ да живѣягъ чужди хора въ нея. Никой отътогава не стѣпалъ вътре. Други си имотъ бѣше далъ на Геровица на изпоница, тѣ да го работятъ и, каквото изкарать, половината да му даватъ.

И почнаха се все едни и сжди години за Йонда.

Отъ дъждове и вѣтрове къщата се сруташе. Прозоритѣ ѝ бѣха изпогрозени и като праздни очни дупки гледахъ свѣта.

И съ Йонда стана сжщото, както съ къщата му. Напустѣлъ. Самъ. Очитъ му бѣха мъртви за свѣта. Душата му буреняса Старѣше зедно съ къщата. Свиваше се и вехтѣше като нея. Нищо не очакваше, на нищо не се падаваше.

Една мисль, единъ споменъ отъ години овехтаваха и изхваха душата и сърдцето му. Глупѣше и мждрѣше съ една и сжща глупостъ и съ една и сжща мждростъ.

— Нека опустѣе, пуста опустѣла, къщата! Защо ми е? — чувахъ Йонда да си говори самъ, останалъ да старѣе въ дупката.

Отъ онази нощъ сиѣгътъ на тридесетъ Коледи побѣли коситѣ му. Мжката съ острия си клонъ изкъла душата му и изби въ сърдцето му всички пѣсни и радости

* * *

Стигнахъ при хълмчето. Йонда не бѣ на камъка предъ земляната. Надникнахъ вътре.

— Добъръ день дѣдо Йонда. — Добъръ день, синко, ти ли си? — едва шепне единъ гласъ, който иде изподъ земята.

— Какъ си живѣлъ толкова години, Йонда? — искаше ми се да го запитамъ, но не смѣяхъ. Сърдцето ми се свиваше отъ болка.

Присѣдамъ до отвора, той се прижикава по-близо да ме види, и така се гледаме и мълчимъ, той отвѣрже, азъ отвѣхъ Йонда не бѣга отъ мене, не се крие. Много не го подпитвамъ. Седимъ, пушимъ и гледаме небето, върховетѣ, зема-то наоколо и слушаме птицитѣ.

Погледнемъ се отвреме-навреме, безъ да си кажемъ нѣщо и после пакъ така гледаме наоколо и мълчимъ.

Отдолу отъ селото, се чува гайда. Вихъртъ донася до насъ свиритѣ. Сборъ има на село. Празникъ е. Старъ параклисъ има край село. И дѣдо Йонда нѣкога не е игралъ хоро тамъ на този день.

— Дѣдо Йонда, днесъ е Пѣ-

Театрална критика

„СВЪТЪ“

(КОГАТО СЛУШАШ ХОРАТА)

Комедия в 4 действия от Братислава Нушич.

Комедията „Свѣтъ“ или „Когато слушах хората“, под което име се играе в нашата театър, се различава доста от другите комедии на Нушича, главно по това, че авторът е избрал един по-ограничен обект за стрелител на своята сатира. Тъй като правени тук изключително срещу клокута, което вървѣ най-добре срѣд ония обществени срѣди, които винаги са страдали от културна инертност. Подхранвана от духовната им жпвота, тя на свой ред се превръща в тѣхна насхна храна.

Семейството на пенсионера Тома Мелениевич, състоящо се от бащата, майката, две дѣщери и старата слугиня, припадна към него, заедно с котарак Марко, по давност на прослуженитѣ години, си живѣе доволно и щастливо, посещавано от предания стар приятел пенсионерът Симо. Но голѣмата дѣщерка навлиза въ моминството и хората започват да се мѣсят въ тѣхния домешен мир. Трѣбва да се промѣни живота им. Вратитѣ се разварят за нови посетители. Съ тѣх се вмѣква въ тихия дом стоглавата хидра — клокута и започва да хапе наляво и надясно. Тя се представява достойно от две дами. И тѣ съвсем не сж нѣкакви бѣзкрѣвни символи, о, не, тѣ сж два познати образа, които се срѣщат по всички благотворителни балове и приемни дни. Първата жертва не закъснява да падне. Това е старата слугиня. (Не може току така децата да я наричат „депо“, има нѣщо!) Тя трѣбва да напусне кѣщата, за да се успокои „общественото“ мнение. Втората жертва е сякаш безпаяна. Честитѣ посещения на стария приятел биятъ на очи. Посочават му вратата. Следват годявки и разговядки и пр. и пр., докато

не остава неокалѣнит нито един член на семейството. И бащата, доведен до лудост от настѣпваща хаос въ семейството, го връща пак там, където ни го показва авторът: въ началото на комедията: срѣд пълната уединеност, въ която се прибират слугинята и приятелът. Външният свѣтъ се изгонва и семейството остава като нѣкакъвъ оазис срѣд пустинята на несвършенитѣ обществени отношения и нрави.

Въ една комедия въ която преобладава сатиричния елемент, безпорно могат да се състѣят бонѣт. Но Нушич тук е изпадналъ въ увлечение, което го довело до един чудат край, който е въ разрѣз съ общественно-възпитателната задача на комедията. Самъ по себе си той е много ефектен като обрат, дори Гоголевски силен, но само толкова. Ако приемем, че този край е пресметнат като последна оглушителна плѣсница върху филистерската ограниченост, съ която авторът иска да ни каже: — „Его докде може да бжде доведен един добър и честен човекъ чрез вашето гадно амещелство въ неговия живот“, то това би било много субективно както като нашъ субоздъ, така и като авторско заключение. Лишѣн отъ ободяващи перипетии, той е несполучлив. Би трѣбвало отрицателното да бжде показано въ успорѣдиз съ неговия антиподъ и то така, че крайното чувство, което зрителът ще изнесе от театъра да бжде обнадеждащо. По този начинъ комедията ще сжкже и последнитѣ връзки с ония, противъ които е насочена. Но и единъ чисто реално-практиченъ достѣпъ ни ни доведе до сжщитѣ изводи. Не може единъ баща съ две дѣщери да се оради, въ знанъ на протестъ срещу разруш-

телната клокута, съ китайски стени и съ това да разреши въпроса за семейното равновесие и щастие. Това би било неоправдано въ 1905 г. (когато е писана комедията), а още по-малко въ 1939 г., когато външниятъ свѣтъ ни атакува и при затворени врати и прозорци, чрезъ антенитѣ на нашитѣ радиоприемници.

Може-би поради тази причина и режисьорътъ Николай Фолъ не е поискалъ да подмлади пиесата, като пренесе действието въ наше време. Безъ да сж подкиснени герои и отбѣлни сцени, комедията се развива въ живо темпо срѣд една реалистична обстановка, която отговаря напълно на нейния духъ.

Дветѣ централни роли: на майката и на бащата се изпълняватъ съ забележителна лекота отъ В. Пуховска и П. Кючуковъ и сж не само тѣхен личенъ успѣхъ, но и допринасятъ за успѣха на общото изяснение.

В. Пуховска използва нашето възможноститѣ си на даровита характерна актриса, между които не на последно мѣсто една изразителна мимика, за да въплоти образа на жената-майка отъ срѣднитѣ обществени слоеве, който безъ да бжде силно индивидуално оцветѣн, не е и само типично очертанъ.

П. Кючуковъ е отново въ своята стихия. Той нюансира отлично ония калейдоскопична смѣна на прѣживяванията, които измѣстятъ душата на чиновника-пенсионеръ отъ основното и положение на сърдечност и доброта и я хвърлятъ въ най-противоположни настроения.

Хубавъ образъ ни дава и Т. Велковъ (приятелътъ Симо Еремичъ), очертанъ съ цѣлата му сърдечна простота.

Въ редицата сполучливи образи трѣбва да поставимъ още и Елжика (Ев. Кючукова), детински наивна и игрива, Нада (Л. Бербатова), леля Коя (Е. Яворска), г-жа Томичъ (В. Славчева), г-жа Живоноичъ (В. Филова) трѣбва да преодолѣе известна прѣсненост, за да предаде естествена пластичност на прѣфигена клокутка. Добра е и Л. Олянова въ малката роля на Ана, докато Д. Войникова, съвсемъ не подходяща за ролята си (г-жа Марта), е попаднала въ единъ фалшиво прѣзетъ тонъ.

Д-ръ Ст. Ив. Стояновъ

Къмъ нашитѣ абонити.

За всѣка промѣна въ адресъ Ви съобщаваме ни своевременно, за да не става нужда да доставяме загубени не по наша вина броеве.

По пѣтя надолу си мислѣхъ за самотата, за неговата самота, която бѣше една бавна смъртъ, съ единъ жестокъ споменъ въ пазвата му.

Слънцето бѣше пръво надъ мене.

Единъ заякъ изтича напредъ, срѣс се посрѣдъ пѣтя, погледна ме и, когато приближи, прибѣгна въ христѣтъ.

Прѣзъ настѣпващата нощъ горкиятъ Йонда, като забравля, че идва краятъ му, пропѣлѣзълъ отъ дупката и се довлѣка до изоставената кѣща. Събралъ последни сили, разпелитъ праханъ въ слама, подпалитъ кѣщата, едва се отеглилъ до портитъ и тамъ изхвърля. Лавини селскитѣ пѣсти, разбудени отъ огъня, дигнали се селанитъ и се спуснали да гасятъ. Дотрѣчахъ и азъ, но кѣщата на Йонда дсгарѣше. Онѣмѣли гледахме,

Орлинъ Василевъ предъ в. Завой

(Продължение отъ 2-ра стр.)

да сами да замжгяваме погледа си.

Но въ понятието „народничество“ ние влагаме понѣкога нашенско съдържание, придаваме му общъ смисълъ, че писателътъ трѣбва да отдава силитѣ си на своя народъ, а не на откъснати естетични измишлѣтини И понеже това е истински дългъ на писателя, въ тѣя смисълъ, срещу тая да нѣма какво да се възрази. Но народничеството, като опредѣлена идейна насока, трѣбва да се отхвърли като наизидиство. Прѣзъ последнитѣ десетилѣтия заедно съ създаването на новитѣ идейни насоки се създадохъ и нови, ясни и уточнени понятия.

Кажете ни нѣщо за Васъ г. Василевъ?

Моята писателска ория е навѣзла той месецъ въ зодия „Варна“. На Коледа Вашиятъ стегнатъ Народенъ театъръ, съ който ще се възгордѣте само ако имате възможностъ да го сравните, както азъ на правихъ и който има за ръководител г. Петко Атанасовъ, единъ не само вещь и много даровитъ сцениченъ деецъ, но и единъ прекрасенъ човекъ, нашиятъ общъ люзимецъ бай Петко, за когото ние въ София истински скѣримъ, тоя Ваши театъръ по Коледа ще играе пиесата ми „Страхилъ“. Това е драматизация по романа ми „Хайдутиѣ майка не храни“, по който бѣ снѣгъ филма „Страхилъ войвода“. Следъ празникитѣ, то ще е съ огледъ на репертуара на театъра, ще бжде играна и моята нова съвремена драма „Островътъ на прожектитѣ“. Азъ я прочетохъ предъ артистичната залука на Вашия театъръ. Драго ми бжде ако първата премиера на първата моя пиеса бжде на варненска сцена, за да имамъ поводъ още веднажъ да се измѣкна отъ нашата виснина, отъ киша и мжгла столица и да подишамъ пролѣтния въздухъ на вашия прекрасенъ градъ, който сжщо чека своитѣ хубави бждини. Дано дойдатъ по скоро!

Програмата на интервюто е изчерпана. Глѣката на премиерната публика, подарила за да се поизприкаже, ни подсѣща, че не трѣбва да се живѣе само въ и за проблемитѣ. Ние трѣбва да идѣмъ и да се вълѣемъ въ тѣя публики. Съ приятеля Орлинъ Василевъ ще гледаме тѣя вечеръ „Когато слушахъ хората“.

Стоянъ Дичевъ

Печатница „Кжачо Николовъ“

Фейлетонъ

Отдавна не бѣхъ виждалъ приятеля си Григорий. И изведнажъ, когато най-малко очаквахъ, той се задале насрѣща ми на улицата.

— Йсене, заговоритъ ти, ти знаешъ ли, какво е микроскопъ? (Може-би се очувае, че той не започна съ съ „Добъръ денъ“ и „Какъ си?“). Тѣмъ за това обичамъ Григорий, защото ми спестява два излизнитѣ отговора на два излизнитѣ въпроса).

— Мисля, че зная, отговорихъ азъ, уредъ за наблюдаване на безкрайно малкото въ материяния свѣтъ.

— Браво, вижда се, че си билъ добъръ ученикъ. Е, споредъ тебъ той устѣйствува въ ли е вече достатъчно?

— Разбира се, има микроскопи, които могатъ да увеличаватъ...

— Знамъ те, брате, че има, но при все това той не още достатъчно устѣйствува въ ли?

— Да, така е, продължи Григорий, има, братко, микроскопъ за души.

— За души ли? За безкрайно малкото въ духовния свѣтъ. Слушай, нѣкои души сж толкова малки, души единъ видъ, че могатъ да бждатъ видени само подъ микроскопъ!

Трѣбва да сѣмъ направилъ отъ лице, защото Григорий заговоритъ по кратко:

— Все пакъ работата не е за отчаяние... Азъ започнахъ да ги откривамъ по нѣкои външни признаци на технитѣ приятели.

— Хайде съ мене, ще ти обясня! Тръгнахъ. Не бѣхъ направилъ и десетина крачки и Григорий мѣ дръпна за ржката.

— Ето на, да вземемъ този на срѣдна възраст човекъ! Той е добре облеченъ. Доволенъ е отъ себе си. Походката му е възна и тежка. Използката му е таква самоучиство, защото ли всѣка тротуарна плоча е джкия да каже. — Браво, братко, какъвъ човекъ! Не е родилъ! Какво щастие! За насъ, че неговия кракъ ни настѣпал. Но забележи, какъ походката му изведнажъ се измѣни.

Нова стана, защото нашиятъ приятелъ видъ, че насрѣща му идъ нѣкой силенъ, да речемъ... нѣкой силенъ на деня. Той започна да пристѣпа плехо, мазио, като котка. Поржката усмихна не слиза вече отъ лицето му. Тя же продължава, докато трае трае разговортъ му съ силния. Ето то се стира. Попада ража, така, че минувачитъ да помислятъ: приятелъ сж, ядатъ и пиятъ заедно.

Той особено джри на това проходѣщъ да го забележатъ, че се ржкватъ съ силния и затова, ако тази срѣща се случи случайно въ нѣкоя безлюдна улица, то се чувства много нещастенъ... Може-би, че попиташъ, дали нѣмъ нѣкакви убеждения? О, не, по здравословни съображения той ги мѣни, какъ нѣмъ всѣка седмица допиратъ си дрехи... Затова има и кѣща и състоянието и е добре съ всички. Какво казатъ?

— Все пакъ трѣбва да има мнение по известни въпроси ли? Разбира се, има. Това е мнението на ония, отъ които има полза... А сега ще ти покажа другъ екземпляръ. Вижъ ти случайностъ, великата помощница на всички велики люде! Извика Григорий. Ето го, той не закъсѣ да ни се представи!... Какво виждашъ и той е човекъ въ срѣдната възраст. Когато бѣше младежъ, той чиракува при Бакунитѣ. Следъ това постѣпа на станъ при Карлъ Марксъ. Тогава той, подобно на Филипъ V смѣташе, че трѣбва чрезъ кръвъ и мечъ да се наложатъ неговитѣ разбирания на цѣлия свѣтъ... Слѣдъ това той измѣ тежкожитѣ на всички политически партии и най-последно трѣгна само съ ония, които джрѣха юзуритъ на управлението. Този преломъ се извърши въ оня важенъ моментъ на живота му, когато той разбра, че силната храна е по-важна и отъ най-силнитѣ и най-хубави идеи... Сега той се гнуши отъ всички, които не мислятъ като него. Храни се въ най-елегантнитѣ ресторанти и просто не може да разбере, какъ могатъ да сжществува хората, които не приематъ нищо на него. Когато се нахрани, той глѣда въ нѣкоя койло на себѣ, но наблюдава ли оубѣди или гечеръ, той е почти сирѣпъ. Никому не може да прости минелото, най-вече идейното минало. Кѣмъ всички е много стрѣсъ, безкрайно строго, до толкова стрѣсъ, че не му остава време да помисли за себе си. И затова кѣмъ себе си е безкрайно снисходителенъ...

— Сега да идѣмъ да се почерпимъ! Какво не шѣнитъ ли? Тогава на до бѣръ насъ! Когато се видѣмъ пакъ, ще продължимъ. Но най-важното не забравяй! Матроска за души и звика отдалѣкашъ се Григорий!

Йсень Каменовъ

тродень. — Вслушваме се въ гайдата. На хоро я извива.

— Ехъ, хоро нивагашъ не оstarява, хоро нивагашъ не умира, — дума дѣдо Йонда и сълзи се търкуватъ отъ избѣлѣлитѣ му очи.

Йонда е мждъръ. Йонда умира и не е забравилъ това, което му бѣха сторили хората.

— Благодаря ти, синко, че дождашъ при мене. Съ тебе ми е добре тъй да седа и си пушъ лулата. Но и тогояна вече не ми се услажда. Съврши се тѣя, моята, нѣма да ме бжде. А и време си е. Знаешъ ли какво си мислѣхъ нощѣтъ? Не зная огъ къде ми дойде тъй: мъртвитѣ не ставатъ, защото живитѣ ще имъ взематъ мѣстата. Мислѣхъ си се за това цѣла нощъ и, когато се зазори и чухъ, че пѣтитъ пропѣха надалеко, задрѣхъ съмъ и въ съня ми нѣкой сякашъ ми шепнеше: Мъртвитѣ не ставатъ, защото

живитѣ ще имъ взематъ мѣстата.

Приповлече се едва на вѣнъ и седна на камѣка до мене. Гледамъ го — много е злѣ. Подпухналъ, пожълѣлъ и едва диша. Напѣлни си пакъ луличката, зашрака пакъ огниво, запали праханъ и засмука.

Слънцето хвърли жаръ надъ насъ.

Една бубулечка се изкачи по една трѣвица до мършавата ржка на Йонда и запълзълъ по нея. Йонда я гледаше и не я изпѣди.

При него е спокойно и мждро.

Тръгнахъ си. Йонда ми благодареше.

Не знаехъ, че за последнитѣ пѣтъ гговоря съ Йонда отъ плавнина.

— Азъ пакъ ще дойда дѣдо Йонда.

— Дойди, синко. Но кой знае дали ще доживѣя да се видимъ. Хай, на добъръ часъ!

какъ се извиватъ пламцитѣ, гледахме Йонда да лежи до кѣщата съ широко отворени очи, освѣтенъ отъ последнитѣ пламци.

Жени приклѣваха, кръстѣха се и шепнѣха:

— Да пазѣ Богъ.

Нѣкой се обеди:

— Нима може така дълго да се мрази и така силно да се обича?

Слънцето се подаваше пламчало между двата върха отсрѣща. Утро, като момче, яхнало неоседланъ жребѣтъ, запрепсукаше, коситѣ му се развѣяха, то махаше ржце и викаше:

— Его ме! Его ме! Ида!

А поточето отиваше долу, да разкаже на рѣката, че повѣстѣта за Йонда отъ планината се свърши.

Четете в. Завой!